

ELS CRÍTICS

literatura
RAMON PLA I ARXÉ

Primer volum de la 'Poesia completa 1940-1960' de Joan Brossa al qual seguiran dos volums més amb els poemes escrits entre 1961 i 1973 i entre 1974 i 1978. L'edició ha estat a cura de Glòria Bordons, que ha rescatat tots els poemes, inclosos els inèdits i els mutilats per la censura, i que els presenta amb un ordre cronològic rigorós.

Poesia insubmisa

Poesia completa. Volum 1 (1940-1960)

JOAN BROSSA

Edició de Glòria Bordons
Univers (Grup Enciclopèdia), 2021
1.436 pàgines

Glòria Bordons, responsable de l'edició, explica a la "Introducció" l'enorme dificultat que li ha suposat editar la poesia de Joan Brossa tal com ell la va produir i no només tal com li van publicar. És a dir, ordenada cronològicament. Fins ara s'havien editat des de "reculls amb entitat pròpia com *Poesia rasa* a llibres aïllats i programàtics com *Sextines 76*; des de petits reculls amb un lleuger criteri temàtic de selecció, com *La barba del cranc*, a antologies en què no es distingeix el llibre de procedència i s'hi barregen poemes editats i inèdits, com *La memòria encesa*". I, a més, ha calgut incorporar —o desestimar— alguns inèdits conservats a la Fundació Joan Brossa, triar entre els que tenen més d'una versió i, encara, rescatar la versió originària dels que van ser parcialment mutilats per la censura.

Reconstruir la cronologia dels poemes em sembla pertinent, perquè, per a Brossa, el fet d'innovar —a la contra del context literari i social— constitueix una part essencial del que vol significar amb els seus poemes. Les noves formes semblen més una finalitat que

un recurs de l'expressió. Per això escriu "Cada hora modifica't, Poesia". És, em sembla, el seu criteri: productiu i limitat, alhora.

El lector descobrirà en aquest llibre "imatges hipnagògiques, sonets, romanços, odes lliures, poemes antipòetics, poemes en prosa, odes sàfiques i alguna altra forma popular". I, en aquestes formes, el lector hi trobarà fragments excel·lents però també d'altres en què hi preval només l'enginy o la voluntat de transgressió. El context cultural i polític, d'una banda, i les conviccions de Brossa, de l'altra, expliquen els cims i els clots. El context cultural de Brossa és complex perquè integra tant la seva devoció per Verdaguer i Guimerà, per exemple, com la seva sintonia amb l'erupció avantguardista d'aquells dies. Acompanyat dels seus amics i mentors —Antoni Tàpies, Joan Miró, Cabral de Melo, Joan-Josep Tharrats, Joan Ponç i d'altres— Brossa dona preferència a la seva poesia insubmisa —escritura automàtica, surrealisme, etc.— present tant en els sonets com en els textos qualificats d'antipòetics, tant en els més realistes com en els oní-

rics, tant en els socialment vindicats com en els amorosos. El caràcter i les conviccions de Brossa —progressista, catalanista, rebel— atien els canvis però només quan preval la seva voluntat de comunicar, el text excel·leix i ho fa amb una intensitat potenciada per les formes transgressores.

Les revolucions no són, gairebé mai, endreçades, però revelen les raons que les han suscitées. Aquesta ruptura de les formes —raonables, comprensibles i consagrades per la tradició— respon a un plantejament teòric que, des del Romanticisme, havia amarat —i amara— totes les arts i consisteix a considerar que els models tradicionals, desgastats, difícilment poden expressar la intensitat i la complexitat del que es vol dir. Creuen, no sense raó, que el plor —imprecís i desbordat— diu més d'un sentiment que un discurs lògic i ordenat. Això obre el camí a l'art no figuratiu, o a la música dodecafònica o al surrealisme, poso per cas, i desbloqueja recursos per expressar la complexitat —sovint irracional i contradictòria— del que experimentem. Però, naturalment també, pot atorgar valor al mer desgavell. De la mateixa manera que l'ordre tradicional pot menar a mostrar, només, un esquelet sense vida.

L'edició d'aquesta *Poesia completa (1940-1960)* de Joan Brossa ens permet constatar tres coses: primer, la presència d'un poeta notable com Brossa —i de la cultura catalana, per tant, també— en els potents moviments europeus de l'avantguarda. I amb Brossa, una generació de primer nivell en la pintura i la literatura. Segon, l'enorme quantitat —i l'enorme varietat també— d'una obra la publicació de la qual ha comportat aquest primer volum de 1.436 pàgines, al qual en seguiran dos més de similars. I això, al marge del seu teatre i dels seus poemes visuals. I tercer, que una part dels modes literaris de què es val Brossa no poden ser, per ells mateixos, ni un objectiu preferent, ni una garantia de la qualitat d'un text, perquè l'allunya, em sembla, de l'experiència humana —«idea, sensació i sentiment», diu Pau Milà— com la revela l'art i que sempre és, crec, complexa i, potencialment, universal. La broma i l'enginy també són valuosos, però, en art, no basten.

Joan Brossa

CARME PUÉRTOLAS / EL TEMPS-ARXIU

Joan Fuster
Escrips de combat
Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira. Epíleg de Ferran Garcia-Oliver

ESCRITS DE COMBAT
de JOAN FUSTER
Pròleg de Josep-Lluís Carod-Rovira
Epíleg de Ferran Garcia-Oliver

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**
Visita la nostra botiga virtual en www.tresiquatre.cat